

Õiguskantsler

Katrin Vellet
kohtutäitur
info@vellet.ee

Teie 03.04.2023 nr
11.04.2023, 18.04.2023
Meie 04.05.2023 nr 7-6/230643/2302386

Elatisnõude täitmine

Lugupeetud kohtutäitur

Õiguskantsleri poole pöördus avaldaja murega, et tema laps ei saanud elatise võlgnevuse katteks raha lapse isa kohustusliku kogumispensioni väljamaksest (ligikaudu 3000 eurot). Seda raha plaaniti kasutada lapse suvise laagri kulude katteks.

Selgitasite, et õige nõude liigi (numbriline väljendus) järgi saab infosüsteem aru, et tegemist on elatise nõudega ja see asetub teistest nõuetest ettepoole. Kõnealusel juhul oli nõude liik määratud valesti ja AS Pensionikeskus (edaspidi Pensionikeskus) tegi kohustusliku kogumispensioni väljamakse 4. jaanuaril 2023 teise kohtutäituri aresti alusel. Tuvastasite nõudeliigi määramisel tehtud vea pärast seda, kui avaldaja oli Teie poole pöördunud, ja tegite kohe infosüsteemis parandused. Samuti palusite teisel sissenõudjal ja kohtutäituri rahaga tagastada, kuid raha oli nõus tagastama üksnes kohtutäitur (tasu osa). Selgitasite oma kirjas, et kui mõni sissenõudja sai täitemenetluses raha alusetult, siis peaks vastutama tema.¹

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja (edaspidi Koda) selgituste kohaselt saatis koda algse aresti andmed Pensionikeskusesse 27. detsembril 2022, tuginedes täitemenetlusregistri andmetele. Algse aresti andmete alusel oli konkreetne täiteasi alustatud elatise nõudes, kuid nõude liik ei olnud korrektne (kood 3 asemel oleks pidanud olema kood 12). Koda palus kohtutäituri kontrollida nende arestimisaktide andmeid, mille järgi võlgnikud said väljamakse 2023. aasta jaanuaris. Kohtutäituri büroo töötaja muutis nõude summat 29. detsembril 2022. Kohtutäitur muutis nõude summat uuesti 10. jaanuaril 2023 ja vormistas siis tavaaresti ümber elatisnõudeks. Koda leidis, et kohtutäituri jäi andmete korrastamiseks liiga vähe aega.²

Leian, et kohtutäitur ei olnud elatisnõude täitmisel piisavalt hoolas. Eksimust oleks saanud vältida (nii algse aresti koostamisel kui ka andmete korrastamisel) ja raha oleks jõudnud avaldaja lapseni, kui kohtutäitur oleks järginud hoolsuskohustust.

¹ Kohtutäituri 03.04.2023, 11.04.2023, 18.04.2023 kirjad (koos AS-iga Pensionikeskus peetud kirjavahetusega).

² Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja 20.04.2023 kiri (koos algse aresti ja muudatuste andmetega).

Täitetoimingud peavad olema korrektselt dokumenteeritud

Kohtutäiturid on saanud alates tänavu 1. jaanuarist saata pensioniregistri pidajale ehk Pensionikeskusele kohustusliku kogumispensioni puudutavate nõuete arestimisakte. Enne seda ei olnud pensioniregistri pidajal vajaliku tehnilist lahendust kohtutäiturite arestimisaktide menetlemiseks, mistõttu tehti kohustusliku kogumispensioni väljamakse inimese kontole krediitdiasutuses. Konto oli arestitav täitemenetluses ([täitemenetluse seadustiku](#) (TMS) §-d 115 ja 119, [tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse](#) (TsMSRS) § 11⁴).

TsMSRS § 11⁴ jõustus 2.jaanuaril 2021. Seega on kohtutäiturid sellest ajast teadnud kogumispensioni puudutavate nõuete arestimisaktide saatmise võimalusest otse pensioniregistri pidajale alates 1.jaanuarist 2023 ja võimalikust kaasnevast töökoormusest. Sestap oli kohtutäituritel võimalik sellega arvestada.

Akte edastatakse, muudetakse ja tühistatakse koja ja Pensionikeskuse infosüsteemide vahendusel. Automatiseeritud menetlused eeldavad, et täitetoimingud on korrektselt dokumenteeritud. Täitetoimingute dokumenteerimist reguleerivad TMS §-d 33–35, [kohtutäituri seaduse](#) (KTS) §-d 13–15 ja [kohtutäiturimäärustiku](#) § 12 jj. Kõik kohtutäituri ametitoimingud registreeritakse täitemenetlusregistris ja iga täiteasja kohta avatakse elektrooniline täitetoimik. Täitetoimikusse tuleb muu hulgas kanda andmed nõude liigi kohta (kohtutäiturimäärustiku § 19 lg 6 p 5). See tähendab, et kui täiteasi on alustatud elatise asjas, siis peab ka täitetoimikusse märgitud nõude liik (sh selle numbriline väljendus) sellele vastama.

Elatise nõue tuleb täita enne teisi arestimisakte

Riik on otsustanud, et lapse parimates huvides täidetakse lapse elatise nõudeid eelisjärjekorras (TMS) § 8 lg 2, § 65 lg 4, § 119 lg 1). Kahtlemata peavad elektroonilised lahendused elatise nõuete eelisjärjekorras täitmist toetama.

Täitemenetlust korraldaval kohtutäituril tuleb elatise nõude täitmisel võtta tarvitusele kõik võimalikud abinõud, et elatise nõuet täidetakse eelisjärjekorras. Kohtutäitur peab oma ametit pidama ausalt, väärikalt ja erapooletult (KTS § 2 lõiked 3 ja 4, § 20) ning järgima ametitoiminguid tehes oma ametist tulenevat hoolekohustust.

Lapse elatise nõuet peab eelisjärjekorras täitma ka arestimisakti saanud kolmas isik (praegusel juhul Pensionikeskus). Kui kohustusliku kogumispensioni väljamakse on arestinud mitu kohtutäiturit, peab Pensionikeskus täitma arestimisaktid nende saabumise järjestuses. Erand on lapsele makstava elatise nõue, mis tuleb täita enne teisi arestimisakte. Kui arestimisakti saanud kolmas isik jätab oma kohustuse täitmata, vastutab ta sissenõudjale tekkiva kahju eest (TMS § 117 lg 2). Sissenõudjal tekib sel juhul õigus nõuda kolmandalt isikult hüvitist õigusvastaselt tekitatud kahju eest ([võlaõigusseaduse](#) (VÕS) § 1043 jj).

Konkreetsetes asjades ei olnud nõude liik määratud korrektselt, mistõttu jõudis see Pensionikeskuse infosüsteemi tavaarestina ja Pensionikeskus lähtus väljamakse tegemisel arestimisaktide järjekorrast (elatisenõue oli teisel järjekohal). Kui arestimisaktide täitmisel oleks eksinud Pensionikeskus, peaks tekkinud kahju eest vastutama Pensionikeskus.

Kui arestimisakti täitev kolmas isik täidab rahalise kohustuse, kuid kannab raha näiteks valele isikule, tekib tal raha saaja vastu alusetust rikastumisest tulenev nõue (VÕS § 1028 lg 1). Praegusel

juhul lähtus Pensionikeskus väljamakse tegemisel arestide järjekorrast ning teine sissenõudja on saanud raha oma õigustatud nõude katteks. Teine sissenõudja ei ole saanud raha õigusliku aluseta ning ei ole alusetult rikastunud (näiteks eksliku või tühise tehingu tõttu). Avaldaja ei saa esitada teise sissenõudja vastu alusetust rikastumisest tulenevat nõuet.

On kahetsusväärne, et avaldaja laps ei saanud kohtutäituri eksimuse tõttu elatise võlgnevuse katteks raha lapse isa kohustusliku kogumispensioni väljamaksest. Kohtutäitur vastutab oma ametitegevuse käigus nii enda kui ka oma büroo töötajate süüliselt tekitatud kahju eest (KTS § 9 lg 1). Kohtutäitur peab olema ametiülesandeid täites äärmiselt hoolas ja suhtuma kõigisse ametitoimingutesse väga tähelepanelikult. Vastasel juhul on ohustatud täitedokumentide täitmine, nii nagu riik on seda ette näinud.

Palun arvestage selles täiteasjas lapse huve ja kaaluge oma eksimuse heastamist. Palun Teilt tagasisidet hiljemalt 2. juuniks 2023.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda